

– 11:1-12:14 –

Ultima secțiunea a cărții este de fapt concluzia cărții. El își începe concluzia cărții nu cu frica de Domnul, ci cu îndemnuri de a ne implica în viață și de a ne bucura de ea. Observăm faptul că Ecclesiastul nu ne-a vorbit până acum deslușit despre perspectiva veșniciei. El doar a anticipat-o și ne-a provocat să o punem în calcul și să ne gândim la ea. Cu toate acestea pe tot parcursul cărții el ne îndeamnă să gustăm viața și să ne bucurăm de ea. De regulă oamenii care ajung la concluzia că totul este deșertăciune se refugiază în una din următoarele două extreme: fie cad în resemnare, disperare și sinucidere, fie își trăiesc clipa în mod iresponsabil dedându-se la plăceri de tot felul și sfidând orice graniță morală. Ecclesiastul nu ne împinge spre vreo una din aceste extreme. El în mod constant ne îndeamnă să ne bucurăm de viață și să o trăim cu înțelepciune, cumpătare și echilibru. Și alege să repete acest lucru și în finalul cărții.

Versetele 11:1-2 cunosc două interpretări diferite. Pentru unii autori expresiile: *împarte-ți pâine pe ape și împarte-o în 7* au în vedere actele de binefacere. Astfel, 11: ar fi versetul 10:20 în oglindă în contextul sferei binelui. Cu alte cuvinte, dacă există legități spirituale care sfidează vizibilul ce funcționează în sfera răului, la fel există legități spirituale ce funcționează în sfera binelui. La fel cum gândurile și faptele rele atrag asupra noastră consecințe negative, la fel gândurile și faptele bune atrag consecințe pozitive. Dacă în mod fizic îți vei arunca pâinea pe ape, nu o vei mai găsi în veci. Te poți gândi la fel că dacă faci un bine de care nu știe nimeni, el va rămâne ascuns și fără impact pozitiv pentru tine. Dar nu este așa. Există o lege a reciprocității: pâinea se va întoarce la tine! Binele se va întoarce spre tine! Ideea de a o împărți în 7 și chiar în 8 sugerează generozitate și dărnicie. Fii darnic și fă mult bine, și-ar spune ecclesiastul. Motivația este foarte interesantă: căci nu știi ce nenorocire poate da peste pământ. Ce legătură are dărnicia mea de astăzi cu nenorocirea de mâine? Pentru ecclesiast are mare legătură. El știe că în ziua nenorocirii ai nevoie de mult sprijin, de mult bine care să te înconjoare. Dar el crede că binele de care avem parte este de multe ori un răspuns la binele pe care noi l-am făcut și l-am dăruit altora. El crede că binele se va întoarce, că vom găsi pâinea pe care am dăruit-o când înșine vom săraci și vom fi în necaz. Unii comentatori văd în 11:1 o aluzie la un anumit proverb descoperit în scrierile egiptene și cele arabe, și anume: Fă o faptă bună și arunc-o într-un râu; când râul va seca tu o vei găsi. Binele făcut de noi nu dispare pur și simplu. El rămâne în universul spiritual și apoi va atrage bine asupra noastră.

Cealaltă interpretare vizează nu atât binele cât ideea de implicare în viață la modul general și merge în spirtul următoarelor versete din cap.11. Ecclesiastul ne-ar sfătui să evităm o atitudine de pasivitate și neimplicare. Viața ne va oferi oportunități însoțite de riscuri: dacă îți arunci pâinea pe ape, există riscul să nu o mai găsești, și dacă o

împarți, există riscul să o pierzi sau să nu mai primești nimic înapoi. Ecleziastul afirmă că în viață există pericole pe care nu le putem anticipa și multe lucruri pe care nu le putem controla. El nu dorește ca această perspectivă să ne paralizeze și se aducă la disperare. El ne îndeamnă să răspundem la oportunitățile vieții și să ne asumăm riscuri, să ne păstrăm speranța și optimismul.

Verstele 3-6 ne îndeamnă de asemenea să avem o atitudine deschisă și să ne avântăm în aventura vieții. El face mai întâi o observație cu privire la ploaie și (și probabil) vânt în v.3 Norii aduc ploaie pe pământ, iar vântul dărmă copacii, iar copacul în locul unde cade, acolo rămâne. Aceste observații ne sugerează niște legi clare, precise, implacabile care guvernează existența de sub soare. Cu toate acestea, Ecleziastul ne surprinde cu sfatul lui din v.4:

- *Cine se uită după vânt nu va semăna, și cine se uită după nori nu va secera.*

În ciuda existenței ploii și a vântului, cine le ia prea în serios, nu va produce nimic. Cu alte cuvinte, dacă ne raportăm rigid la viață, dacă luăm prea în serios potențialele nenorociri și riscuri, dacă reducem existența la legi clare și precise, atunci entuziasmul nostru se va stinge și vom fi realmente paralizați. Ecleziastul ne prezintă complexitatea existenței și pericolele de sub soare. Dar el nu vrea în nici un caz să ne paralizeze. Dimpotrivă, el vrea să trăim viața cu intensitate maximă, însă într-un mod înțelept și echilibrat. Chiar dacă v.3 este adevărat, chiar dacă există niște legități sub soare și potențiale pericole, atitudinea înțeleptului asupra vieții se regăsește în v.4: riscurile și pericolele nu trebuie luate prea în serios, nu trebuie generalizate, și nu trebuie să reprezinte singurul temei al alegerilor noastre. Oare de ce? Pentru că există și v.5:

- *Cum nu știi care este calea vântului, nici cum se fac oasele în pântecele femeii însărcinate, tot așa nu cunoști nici lucrarea lui Dumnezeu care le face pe toate.*

Tocmai acest lucru a încercat Ecleziastul să ne învețe cu privire la realitatea de sub soare. Ea este mai complexă decât ne putem imagina, de aceea să nu o simplificăm și să o reducem la legi banale ale cauzei și efectului. Tocmai din pricina acestei complexități nu trebuie să iei pericolele prea în serios. Nu te poți uita după vânt, căci tu de fapt nu cunoști calea vântului! Același vânt care la început bătea împotriva ta, nu peste mult timp își poate schimba direcția și să bată în favoarea ta. Lucrul care reprezenta un pericol se poate dovedi o oportunitate, iar lucrul care părea rău poate aduce un lucru nebănuț de bun. Dar nu doar că realitatea este extrem de complexă, dar ea este și controlată de un Creator binevoitor care este în cele din urmă pentru OM și nu împotriva LUI. Există o lucrare a lui Dumnezeu care le face pe toate. Faptul că nu o înțelegi nu trebuie să te împingă la deznădejde și pasivitate, ci la implicare și entuziasm. În contextele banale ale vieții, în contextele dificile și aparent ispite de sens, tu vei putea să

învingi rutina sau sentimentul de inutilitatea, pentru că vei ști că lucrurile nu sunt la întâmplare, vei ști că este o lucrare tainică a lui Dumnezeu, și că nu știi ce poate ieși din aceste lucruri aparent banale. Într-adevăr acesta este și următorul îndemn al ecleziaștului:

- *Dimineața seamănă-ți sămânța, și până seara nu lăsa mâna să se odihnească, fiindcă nu știi ce va izbuti, acesta sau aceea, sau dacă amândouă sunt deopotrivă de bune.*

Cât de mare este înțelepciunea Ecleziaștului: faptul că nu știi nu trebuie să te facă pasiv, ci activ! În ciuda pasajelor extrem de pesimiste din carte, el în mod constant revine la tema bucuriei și implicării! Ecleziaștul nu vrea de fapt să deprime ci să îți retrezească pasiunea pentru viață! La început aceste îndemnuri la bucurie și implicare sunt aduse ca o reacție la deșertăciunea și scurtimea vieții, cu alte cuvinte: viața este scurtă și deșartă, deci cu atât mai mult valorifică fiecare secundă și bucură-te de ea. Dar toate aceste bucurii pot fi privite prin lentila veșniciei, și de fapt, în finalul cărții ele sunt, dacă vrei, răscumpărate și redimensionate de perspectiva eternității! Și Ecleziaștul încheie de fapt cartea pe tema bucuriei. Într-adevăr, cap.11-12 sunt un fel de concluzie a cărții. Și aici el are două îndemnuri: bucură-te de viață și teme-te de Dumnezeu. Este interesantă și ordinea și asocierea lor! Prima atitudine este de bucurie și implicarea. El revine la bucuria ochiului din 1:8 și ne spune din nou: *dulce este lumina și o plăcere pentru ochi să vadă soarele...deci dacă un om trăiește mulți ani, să se bucure...* Bucuria ochiului de a vedea lumina trimite la dorința de a trăi pe care Dumnezeu a pus-o în fiecare din nou. Este ceva natural, în sensul bun al cuvântului. Deci dacă Dumnezeu a pus acest lucru în noi, el trebuie cultivat și stimulat. Dacă Dumnezeu a vrut să trăiești, trăiește! Și dacă El a vrut să exiști, există! Viața este un dar din partea Creatorului și este o aventura! Domnul vrea să te aventurezi în viață. Mă uimește tema echilibrului în cartea Ecleziaștul. Iată că Ecleziaștul nu încheie cartea doar pe teme efemerității omului, a judecății și a fricii de Domnul, ci și pe tema bucuriei și implicării. El nu vrea ca nici măcar frica de Domnul sau imaginea judecății să te paralizeze, să te facă să îți pierzi spontaneitatea, naturalul, curajul și implicarea în viață:

- *Bucură-te, tinere, în tinerețea ta, fii cu inima veselă cât ești tânăr, umblă pe căile alese de inima ta și plăcute ochilor tăi.*

Ecleziaștul nu vrea ca dorințele inimii noastre, pasiunile, visurile noastre să le lepădăm din pricina deșertăciunii vieții și a judecății viitoare. Ele nu trebuie înlăturate. Ele vin din impulsul original pus de creator în noi: dorința de a trăi! Ele sunt motorul vieții. E adevărat că ele te pot îndepărta de Creator și te pot face să idolatrizezi anumite obiecte ale deșertăciunii. Dar această nu înseamnă că trebuie să anihilăm dorințele din nou. Ele trebuie selectate, direcționate, acordate, curățite, sfințite, înălțate. Pentru a aduce echilibrul el ne spune în același timp:

- ... și să se gândească ce multe vor fi zilele de întuneric. Tot ce va veni este deșertăciune.
- Dar să știi că pentru toate acestea te va chema Dumnezeu la judecată.
- Tinerețea și zorile ei sun trecătoare.

El nu te îndeamnă să nu te gândești la moarte, să negi faptul că ești trecător și că tot ce va veni este deșertăciune, pentru a te bucura de viață. Ba dimpotrivă, el te îndeamnă atât să te bucuri de viață cât și să te gândești la efemeritatea și deșertăciunea ei. Și aici apare marea întrebare la care Ecleziastul pare să refuze să răspundă până la sfârșitul cărții:

- Cum poți în același timp să te bucuri, dar și să accepți efemeritatea și deșertăciunea vieții?

O primă variantă pe care o sugerează Ecleziastul este următoarea: viața este scurtă, iar ce va urma este întuneric: deci cât trăiești, valorizează viața și trăiește-o cu maximă intensitate. Chiar dacă are o noimă, acest răspuns nu pare a fi suficient, mulțumitor. Conștientizarea deșertăciunii vieții nu aduce bucurie, ci depresie, și dezamăgire, așa cum a experimentat însuși ecleziastul (vezi cap.2). El a ajuns să urască viața când a conștientizat că totul este deșertăciune. Cum poți să păstrezi această perspectivă și totuși să te bucuri de viață? Răspunsul este întrezărit de versetele 11:9, 12:7, 14. Aceste versete ne arată că nu se termină totul la mormânt. Există un dincolo! Există ceva după moarte! Ceea ce facem noi acum deși nu mai are un impact real în această lume, are un impact într-o alt lume. Creatorul ia aminte, și îți va evalua, cântări viața spre judecată și răsplătire. Imaginea judecării nu are doar rolul de a echilibra atitudinea față de viață, ci și de a spori bucuria de a trăi. Cu alte cuvinte, doar bucuria de a trăi te poate face să urmeze căi ale inimii tale care să te ducă în neleguire. Imaginea judecării te scapă de această capcană. Dar nu doar atât. Ea sporește bucuria de a trăi și ajută această bucurie să învingă rutina și deșertăciunea. Judecata se va face cu privire la tot ce este ascuns: fie bine, fie rău. Deci nu doar răul va fi judecat, dar și binele răsplătit. La începutul cap. 11 Ecleziastul unește imaginea de implicare în viață cu imaginea de a face binele, după cum am comentat deja implicarea în viață la care el se gândește are binele în centru. Tocmai din această pricină, deșertăciunea poate fi învinsă. Binele este etern: *aruncă-ți pâinea pe ape și după multă vreme o vei găsi iarăși!* Dar expresia *după multă vreme* are în vedere doar această viață sau privește chiar și dincolo de mormânt? Oare după moartea mea, voi mai găsi pâinea aruncată pe ape? Oare binele făcut în această viață mă va căuta și după ce voi ajunge dincolo? Răspunsul Ecleziastului este cât se poate de clar: DA! iată de ce te poți bucura de viață fără să negi efemeritatea ei și deșertăciunea a tot ce se face pe pământ.

Versetul 10 este absolut superb:

- *Gonește orice necaz din inima ta, și depărtează răul din trupul tău. Căci tinerețea și zorile ei sunt trecătoare (sau deșertăciune – altă trad.).*

Îndemnul de a goni răul din trup este mai ușor de înțeles. Cu un verset mai sus avem imaginea judecății, iar tinerețea este trecătoare și este și ea o deșertăciune. Este deșertăciune, este ceva lipsit de sens tocmai pentru că este trecătoare. Ea este lipsită de sens pentru că este tot sub soare și face parte dintr-o viață și lume lipsită de sens. Cu alte cuvinte nu poți reduce viața la carpe diem și entuziasmul și vigoarea tinereții. Ea trebuie trăită în mod responsabil. Dorințele tinereții te pot împinge la rău, dar tu îndepărtează răul din trupul tău. Ecleziastul nu ne îndeamnă doar la bucurie, ci și la curăție. Dar el nu ne spune doar să îndepărtăm răul din trupul nostru, dar să gonim și orice necaz sau orice îngrijorare din inima noastră. Despre ce necazuri sau îngrijorări să fie vorba? Înainte de a găsi un răspuns, observăm din nou echilibrul: cele două fațete care creionează din perspectiva ecleziastului echilibrul: entuziasmul și curăția, bucuria și frica de Domnul! Cele două teme străbat întreaga carte iar acum la sfârșit sunt unite în mod sublim sub umbra veșniciei. Inima trebuie să fie veselă nu împovărată de griji și necazuri! Dar motivația de a alunga necazul din inimă este aceeași: căci tinerețea și zorile ei sunt trecătoare! În tinerețe ai multe vise, dorințe, realizări, Acestea pot naște și multe necazuri, îngrijorări și dezamăgiri dacă le ai prea în serios! Dar dacă accepți că tinerețea este trecătoare și în sine este deșertăciune, te vei putea detașa, nu vei idolatriza dorințele naturale ale tinereții și nu te vei îngrijora mai mult decât trebuie. Iată că perspectiva deșertăciunii și efemerității te ajută să îți păstrezi inima veselă. Vei trece mai ușor peste pierderi și dezamăgiri. Dar și vei avea de ce să te ții: Binele făcut de tine, el va rezista, cu el te vei întâlni din nou! Binele făcut de tine va conta mai mult decât realizările pământești, decât împlinirea dorințelor și a visurilor tinereții. Binele va penetra întreaga ta existență.

Deci la finalul cărții ecleziastul unește două teme care au străbătut întreaga carte.

Și acum urmează o întrebare fundamentală: cum poți să atingi acest echilibru, cum poate bucuria și teamă să stea la aceeași masă? Răspunsul ne este oferit cu claritate în 12:1:

- *Dar adu-ți aminte de Făcătorul tău în zilele tinereții tale....*

Echilibrul vine doar dintr-o relație, dintr-o raportare la o Persoană, care este Însușii Creatorul tău. El poate aduce în inima noastră deopotrivă teamă și bucurie, sfințenie și entuziasm, cumpătate și implicare. El a creat viața, viața este un dar și El te îndeamnă să o trăiești, să o gusti, să fii implicat. El o ține sub control și acest lucru îndepărtează nesiguranța și face loc păcii și bucuriei. El va căuta binele făcut de tine, îl va aduna și te va face să te întâlnești cu el și după mormânt. El te smulge din deșertăciune și oferă sens vieții, și poate înveșnici viața ta. Deci bucură-te de ea și trăiește-o din plin. Dar tot El este Cel preasfânt, Judecătorul suprem. El va aduce orice faptă la judecată. Deci

teme-te de El și păzește poruncile Lui. El este Tatăl tău, dar și Judecătorul tău. Iată de ce o relație autentică cu Domnul aduce echilibrul sfânt pe care vrea să ni-l transmită cartea Ecleziastul. Adu-ți deci aminte de Făcătorul tău, iată deci cheia vieții de sub soare. Și fă acest lucru din tinerețea ta, până nu vin anii grei. Dar de ce să fac acest lucru din tinerețea mea înainte să vină anii grei? De ce să nu o fac când vin anii grei? Înainte de a încerca să răspundem la această întrebare observăm cum ecleziastul alături imaginii tinereții imaginea bătrâneții, și el insistă pe imaginea bătrâneții. Imaginea bătrâneții ne ajută să pricepem deșertăciunea tinereții. Tinerețea cu dorințele ei este interesantă, dar este trecătoare. Bătrânețea este altfel. Atenție: vin ani grei. Vigoarea, sănătatea, poftele, dorințele te ajută în prima parte a vieții. Dar dacă ele reprezintă singurul tău ajutor, e vai de tine la bătrânețe. La bătrânețe, ce vine natural din interiorul tău nu te va mai ajuta. Dar ce te poate ajuta este tocmai aducere aminte a Făcătorului tău și perspectiva oferită de El. Deci adu-ți aminte de Făcătorul tău înainte să vină anii grei. Dar de ce nu poți să începi să îi aduci aminte de Făcătorul tău chiar atunci când vin anii grei? Nimeni nu spune că nu poți, dar calea sigură și mult mi bună este să o faci din tinerețe. De ce? Aducerea aminte a Creatorului nu este un moment de meditație ci un mod de viață care se deprinde prin exercițiu. Nu poți peste noapte să îți schimbi întreaga perspectivă asupra vieții. Poți avea un moment de revelație, dar noua perspectivă trebuie cultivată prin perseverență și exercițiu zilnic. Or la bătrânețe, cât timp și câtă energie mai ai pentru acest exercițiu? Dar dacă ai început din tinerețe căutarea Creatorului, acum la bătrânețe îi culegi roadele. Chiar dacă trupul tău este ostenit, fără dorințe și plin de temeri, este altceva care te ajută să mergi înainte fără teamă și să privești sfârșitul cu seninătate. Pentru Ecleziastul pare un mare rău ca bătrânețea să te prindă fără ca în inima ta să locuiască aducerea aminte a Făcătorului tău. El știe că anii sunt grei, și că nu este ușor în acești ani să mai începi această căutare. Alte pasaje din Scriptură ne ajută să înțelegem de ce este greu să îți aduci aminte de Făcătorul tău la bătrânețea ta. Principalul motiv este împietrirea inimii. Viața trăită fără Dumnezeu aduce multe păcate iar acestea împietresc inima. Inima, acoperită de atâtea păcate și necinstiri rezonază acum mai greu la chemarea veșniciei. Iar acum exercițiul smereniei este mult mai dificil. Să recunoști că ți-ai risipit toată viața, și că ai trăit într-o minciună degeaba, și că ai ratat ocazia de a oferi sens vieții de la început, nu este deloc ușor, și mai ales pentru o inimă care și-a cultivat mândria atâția ani.

Stau și mă întreb de ce Ecleziastul alocă atâtea versete pentru a descrie anii bătrâneții, și de ce descrie acești ani folosind un șir de metafore atât de frumoase? Un prim răspuns care îmi vine în minte s-ar lega de faptul că această carte pare adresată în special tinerilor. Pentru aceștia bătrânețea este undeva departe, și pare atât de departe încât pare ceva ireal care nu se va întâmpla niciodată. El folosește metafora pentru a spori puterea comunicării, pentru a-l aduce efectiv pe cel tânăr cu imaginația în perioada bătrâneții. Prin aceste metafore superbe cel tânăr este ajutat să empatizeze cu vârsta a treia, și să înțeleagă mai bine că ea există, că ea va veni, și că ea reprezintă anii cei grei. Observăm în același timp faptul că procesul îmbătrânirii este plin de semnale care anunță

sfârșitul tragic al omului: moartea. Dumnezeu a lăsat niște legități fantastice în trup. Trupul devine un fel de orologiu intern. Pe de o parte dispăre acea poftă de viață și vigoare a tinereții, și pe de altă parte alterarea treptată a diferitelor funcții din organism anunță cu tărie sfârșitul. Chiar dacă nu vrei să te gândești la moarte, semnalele din propriul trup îți vor aminti că ești trecător și că finalul alergării tale pe câmpia deșertăciunii se apropie.

Aceste semne din trupul uman nu anunță doar sfârșitul vieții, ci și trecerea spre o altă lume. Ochii nu mai văd bine, urechile nu mai aud bine. Este ca și cum legătura cu această lume se stinge. Puterea omului de a face ceva cu mâinile lui în această lume se stinge și ea. Toate aceste semne ne anunță plecarea noastră de pe acest pământ. Nici poftele sau dorințele nu ne mai ajută. Totul din trupul nostru glăsuiește cu putere: pelerinajul tău pe acest pământ se va încheia curând. Începi să înțelegi că locul tău nu mai este aici. Simțurile tale, capacitățile tale, dorințele tale sunt alterate. Percepți cu greu această lume, cu greu poți face ceva în ea, și cu greu și-o mai dorești. Mesajul este clar: tu nu mai îți găsești locul în lume și ea nu mai găsește loc pentru tine. Înțelegem că procesul dificil al îmbătrânirii este un mare dar de sus. Moartea nu va veni brusc. Ea va da mii și mii de semnale înainte să vină. Și cum spuneam, ea nu reprezintă doar sfârșitul unei călătorii, ci și începutul alteia:

- *Până nu se întoarce țărâna în pământ cum a fost, și până nu se întoarce duhul la Dumnezeu care l-a dat.*

În sfârșit Ecleziastul afirmă explicit că este ceva după moarte, că totul nu se încheie la mormânt. Da, în ce privește ce facem și ce adunăm noi în această lume, totul se încheie la mormânt. Lumea va uita până și pomenirea noastră. Dar în ce privește existența noastră înaintea Creatorului, putem spune că totul începe de-abia după mormânt. Atunci duhul se întoarce la Dumnezeu. Deci duhul poate exista și în afara trupului. Și pentru ce se întoarce la Dumnezeu? Se întoarce și se contopește cu divinitatea pierzându-și conștiința de sine și individualitatea? Nu, se va întoarce pentru judecată. După moarte, individualitatea nu va dispărea, ci va fi accentuată și mai mult în contextul judecății. Ecleziastul ne surprinde din nou. El nu dezvoltă ideea veșniciei, ci revine în v.8 la tema deșertăciunii. Am așteptat toată cartea cu sufletul la gură. El tot ne-a oferit indicii și luminițe. Acum în sfârșit dezleagă misterul și ne vorbește explicit despre o altă perspectivă asupra vieții, dar nu o dezvoltă deloc. Și alocă doar un verset și apoi revine la afirmația totul este deșertăciune. Oare de ce?

După cum am observat deja Ecleziastul are o abordare diferită de celelalte cărți ale Scripturii, o abordare unică și un stil literar aparte. Este mai degrabă un discurs filosofic decât teologic. Astfel, Ecleziastul nu este axat pe răspunsuri directe, ci pe analiza realității, pe punerea întrebărilor, pe oferirea unor indicii care să ne stârnească să căutăm și mai mult. El se adresează tinerilor care sunt vrăjiți de vizibil și puțin interesați de veșnicie. Pentru ei ceea ce contează este ce se vede, iar ce nu se vede pare neatractiv.

Ecleziastul le vorbește astfel cel mai mult despre viața care se vede. Viața care se vede este punctul său de plecare. El nu pornește de sus (revelația directă a lui Dumnezeu) ca să pogoare apoi jos pe pământ. Ci el pornește de jos, și nu pentru a ne conduce apoi sus, ci mai degrabă pentru a ne provoca să privim spre sus, pentru a stârni în noi sete după **dincolo**. Baza discursului lui este formată din observațiile cu privire la această viață și cu experiențele din această viață. Ecleziastul ne vorbește despre ce a văzut și a experimentat în viața pământească de care tinerii sunt atât de fermecați. Și aceste observații și experiențe ne conduc la două concluzii. Prima: că aici, pe pământ, totul este deșertăciune. A doua: că există un dincolo. Ecleziastul evită să ne vorbească prea mult despre acest dincolo. El pare că nu vrea să își părăsească elementul comun dintre sine și tineri: această viață. Ecleziastul vrea să rămână ancorat în realitate, pentru că ea este puntea de legătură dintre el și cititorul sceptic sau tânărul robit de vizibil. Și astfel, când ne vorbește despre acest **dincolo**, el ne călăuzește spre următoarele trei idei:

- Acest **dincolo** nevăzut își lasă amprenta asupra realității vizibile.
- Cu toate acestea EL nu poate fi pătruns sau înțeles în întregime de mintea omului.
- Poți deduce că acest **dincolo** este singurul lucru care ar putea oferi sens vieții.
- Acest dincolo te poate face fericit acum și aici și reprezintă perspectiva, lentila prin intermediul căreia viața trebuie să fie privită și trăită.

Abordarea Ecleziastului pare a fi unică și originală în Scriptură. Stau și mă întreb de ce a ales această abordare și în cele din urmă cui i se adresează cartea? Ea nu pare să se adreseze ateilor. Este o mare provocare în carte Ecleziastul să înțelegi ce își propune și ce nu își propune autorul și apoi de ce își propune ceea ce își propune? El nu își propune să demonstreze nici existența lui Dumnezeu, și nici continuitatea vieții după moarte. El afirmă în mod natural aceste două adevăruri. Faptul că le afirmă atât de natural nu înseamnă neapărat că ai săi cititori credeau cu aceste două adevăruri. Ecleziastul ar putea foarte bine ca prin aceste afirmații să-i stârnească să caute, să exploreze.

Prezența v.8 imediat după v.7 ne aduce aminte de strategia Ecleziastului: el dorește ca omul să conștientizeze deșertăciunea vieții tocmai pentru a-l căuta pe Domnul. El știe că dușmanul de moarte al căutării lui Dumnezeu este tocmai mirajul vieții asupra inimii omului. Și de aceea în momentul în care afirmă continuitatea vieții după moarte, El știe că tendința omului este să privească aceste lucruri ca basme și să revină ce este vizibil și atractiv, adică la această viață. Pentru a tempera această tendință și pentru a ne provoca să rămânem deschiși față de perspectiva veșniciei, el revine la tema deșertăciunii. Sfârșitul vieții omului pe pământ nu doar că ne deschide o fereastră spre o altă lume, dar ne ajută să înțelegem cât de lipsită de sens este viața pe pământ.

În lumina acestor lucruri și în lumina întregii cărți, Ecleeziastul ne va aduce la cunoștință concluzia cărții și căutărilor sale în 12:13-14. Dar înainte de a face acest lucru, tocmai pentru a oferi și mai multă autoritate concluziei, el ne mai amintește niște detalii din CV-ul său. Și fără să ne surprindă aceste detalii vizează înțelepciunea sa. Ecleeziastul a fost înțelept, dar nu numai atât, el a mai făcut două lucruri:

- A mai învățat știința pe popor,
- A cercetat, a adâncit și întocmit un mare număr de zicători.

Ecleeziastul nu s-a bazat pe înțelepciunea sa strălucită și a lenevit. El și-a pus în negoț talantul. Pe de o parte, el s-a dedicat studiului, iar pe de altă parte a învățat și pe alții. El a dorit să își sporească înțelepciunea și știința și a cercetat și adâncit ce ceilalți înțelepți au scris înaintea lui. Dar a dorit să meargă mai departe, și el însuși a întocmit un număr mare de proverbe. Deci nu a fost preocupat doar să acumuleze ce au scris alții, ci să descopere fațete noi ale înțelepciunii. Dar preocuparea sa nu a fost doar să înțeleagă ci să și comunice ce a înțeles. El a învățat pe popor. Cel care învață pe alții este primul câștigat, deoarece primește feed-back din partea celorlalți și învățând pe alții își clarifică el însuși unele lucruri și descoperă și lucruri noi. Și după cum Ecleeziastul nu a fost leneș în studiu, nu a fost leneș nici în procesul învățării altora:

- Ecleeziastul a căutat să afle cuvintele plăcute și să scrie întocmai cuvintele adevărului.

Îmi place mult această asociere: cuvintele plăcute și cuvintele adevărului. El nu a vrut să dea învățături după placul ascultătorilor, să îi gădele la ureche și să se abată de la adevăr. El a dorit să comunice adevărul, chiar dacă acesta nu era confortabil pentru auditoriu. Dar el fost preocupat nu doar de rostirea adevărului, ci de înțelegerea și primirea acestuia de către ascultători. De aceea el a căutat să afle și cuvintele plăcute. El a dorit să găsească acele forme clare și atractive în care să așeze esențiale adevărului. În acest proces intens de căutare atât a esențelor cât și a formelor, Ecleeziastul a ajuns la două concluzii. Prima sună în felul următor:

- Cuvintele înțelepților sunt ca niște bolduri; și strânse la un loc sunt ca niște cuie bătute, date de un singur stăpân.
- Cuvintele înțelepților sunt ca niște bolduri, și proverbele culese de ei ca piroanele bine înfipite – toate date de un singur păstor. (traducerea NIV)

Cuvintele înțelepților au deci trei caracteristici: sunt ca niște bolduri, sunt ca niște cuie bătute și sunt date de un singur păstor. Boldurile erau niște țepușe cu ajutorul cărora păstorii țineau vitele în mișcare și le făceau să țină direcția cea bună și ritmul de mers așteptat. ele provocau mici dureri, dar țineau turma pe calea cea bună. Piroanele bine înfipite aveau tocmai rolul de a ține ceva pe loc (fie o vită, fie un cort etc.) Este asociată o imagine de mișcare cu o imagine de staționare. Cuvintele înțelepților te ajută să fii

statornic în valori, dar și să acționezi în direcția dorită. Ești statornic, dar nu pasiv. Ești constant, dar și dinamic. Cuvintele lor pot fi pline de mustrare și mai puțin confortabil pentru firea noastră. Însă ele ne vor conduce pe drumul vieții. O a treia caracteristică este unitatea și armonia dintre cuvintele înțelepților. Este sunt date de un singur Păstor. Și acest Păstor este Înțelepciunea, este Dumnezeu Însuși. Din această pricină cuvintele înțelepților nu se contrazic, ci urmează aceeași direcție și se completează unele pe altele. Sursa este de fapt una singură.

A doua concluzie o găsim în v.12:

- *Încolo, fiule, ia învățatură din toate aceste lucruri; dacă ai voi să faci o mulțime de cărți, să știi că n-ai mai isprăvi, și multă învățatură obosește trupul.*

Viața și universul sunt extrem de complexe. Cunoștința nu are sfârșit. Dacă cineva ar dori să facă o mulțime de cărți despre ce este sub soare nu ar mai isprăvi. Pare a fi o cursă fără sfârșit, și chiar o capcană. Multele sale cărți vor surprinde doar câteva detalii din complexitatea vieții. În schimb, trupul său va obosi de multă învățatură. Deci chiar pe calea cunoașterii este nevoie de echilibru. Solomon nu ne îndeamnă să devenim un șoarece de bibliotecă mereu obsedat de a cunoaște mai mult, de a citi mai mult, și de a mai scrie o carte. Dacă toată viața ne-am închide într-o bibliotecă tot ce am reuși să citim ar fi o așa mic parte din cunoștințele acumulate de oameni sub soare, și tot ce am reuși să scriem ar surprinde atât de puțin din complexitatea vieții. Și nu doar atât, trupul nostru va obosi, și vom ajunge la saturație, goi și dezamăgiți. Mare atenție la idolatrizarea cunoștinței. Și mare atenție la o activitatea intensă dedicată scrisului. Solomon însuși nu a fost un șoarece de bibliotecă. El a fost activ, implicat în realitate. El a vrut să pună în practică ce a învățat și a dorit să învețe și pe alții. El însuși se pare că nu a scris foarte mult. Noi avem astăzi cele trei minunate cărți: Proverbe, Ecleziastul și Cântarea Cântărilor. În această mare fără sfârșit a cunoașterii el a dorit să surprindă esențele. Cartea proverbe este o bună ilustrație în acest sens. Ea este plină de proverbe scurte, dar pline de înțelepciune, și are punctează elemente fundamentale ale vieții. În ultimele două verste ale cărții ecleziastul el subliniază esențialul din toate învățăturile:

- *Să ascultăm dar încheierea tuturor învățăturilor: teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui. Aceasta este datoria oricărui om. Căci Dumnezeu va aduce orice faptă la judecată, și judecata aceasta se va face cu privire la tot ce este ascuns, fie bine, fie rău.*

Viața este efemeră și este o deșertăciune. Când ea se va încheia omul nu va putea lua cu el nimic din lume. În schimb se va înfățișa înaintea Creatorului care nu îl va întreba cât de mult a citit sau a cunoscut din tainele universului, ci îl va judeca cu privire la binele sau răul care l-a făcut pe pământ. Deci esențialul sub soare este frica de Domnul și păzirea poruncilor lui. Restul, inclusiv cunoașterea tainelor universului, este secundar. Ecleziastul nu ne îndeamnă să fim leneși și să nu ne avântăm în cunoașterea tainelor

universului. Însă el ne ajută să ne fixăm prioritățile. Primul lucru și cel mai important elementul absolut necesar și indispensabil, ceea ce nu poate fi negociat, amânat sau neglijat, ceea ce trebuie să reprezinte prioritatea vieții, cea ce trebuie să fie mai presus de toate celelalte aspecte ale vieții, ceea ce trebuie să fie preocuparea fundamentală, grija principală a unui om de sub soare este: **frica de Domnul și păzirea poruncilor Lui**. Dacă acest lucru există, de restul va purta de grijă Domnul și celelalte lucruri se vor așeza natural și echilibrat în viața celui ce se teme de Domnul. Dacă acest lucru este neglijat, restul, pur și simplu nu mai contează. Și în acest rest includem absolut tot: dacă ai multă carte sau puțină, dacă ești căsătorit sau nu, dacă ai copii sau nu, dacă ai o casă sau nu, dacă ai făcut carieră sau nu. La finalul capitolului 12, Ecleziastul include în acest rest în mod special cunoștințele. Deci dacă frica de Domnul nu este centrală în viața cuiva, cât cunoaște sau nu cunoaște el din cultura universală, pur și simplu nu mai contează. Dacă cineva în schimb se teme de Domnul, în funcție de darul și chemarea lui, va fi călăuzit de acesta să acumuleze și informații din cultura universală. El le va asimila cu discernământ și spirit critic, și le va folosi nu spre slava personală ci spre slava Domnului. El va extrage din acestea ilustrații pentru adevărurile Domnului, și asemenea lui Pavel în Atena va putea fi relevant pentru cei ce idolatrizează cultura. Dacă iubești oamenii, vei citi ce citești ei, de dragul mântuirii lor. Pentru a te face grec grecului, trebuie să știi mai întâi ce crede un grec, și pentru acestea trebuie să citești ce citește el. Dar raportarea la cunoaștere și cultură va fi mereu echilibrată. Ea nu va fi niciodată idolatrizată sau transformă în prioritatea numărul unu a vieții. Ea nu va umbri sau intra în concurența cu singura prioritate a vieții: cunoașterea lui Dumnezeu și a căilor Lui. Pentru a trăi în frică de Domnul și a păzi poruncile Lui, avem nevoie de cunoașterea Domnului și cunoașterea căilor Sale. Acest lucru necesită de asemenea timp. Și cunoașterea culturii necesită timp. Ferice de cel care își așează corect prioritățile în domeniul cunoașterii și găsește echilibrul ecleziastic. Din pricina imensității cunoștințelor culturii, putem să intrăm în panică: cât mi avem de citit, cât de mult pierdem pentru că nu am citi nici asta, nici aia etc. Ecleziastul îndepărtează aceste temeri. Ce este fundamental pentru viața ta este frica de Domnul și păzirea poruncilor Lui. Nu vei descoperi ceva mai important pentru viața ta și a altora. Și nu uita: judecata se va face cu privire la cei ai făcut și nu cu privire la cât de mult sau puțin ai citit. Cum să te raportezi echilibrat la revelația specială (Scriptura) și cea generală? Echilibrul l-am putea descoperi în cuvintele Mântuitorului: pe **acestea** să le faceți, iar pe **celelalte** să nu le lăsați nefăcute. Marea întrebare pentru viața noastră este: ce includem în **acestea** și ce includem în **celelalte**? Din păcate, adesea, cunoașterea căilor Domnului este inclusă în **celelalte**. Niciodată nu trebuie să intrăm în panică cu privire la **celelalte**, dar tot timpul trebuie să intrăm în panică cu privire la **acestea**. Cel ce va încerca să ne defocalizeze și să ne amăgească să schimbăm prioritățile vieții. Dacă te înfrupti zilnic din cuvântul Domnului poți să nu fii atât de îngrijorat cu privire la ce nu ai citit din cultura universală. Dar dacă neglijezi hrana spirituală, oricât de mult ai acumula zilnic din cultura universală, teme-te, intră în panică și schimbă-te. Comorile înțelepciunii și

științei sunt ascunse în Hristos, iar Hristos este ascuns în această carte (Biblia). Până nu am studiat-o din scoarță în scoarță, nu am pierdut prea mult dacă nu prea ne-am documentat din cultură. Dumnezeu s-a revelat și în cultură, de aceea ea nu trebuie răstignită sau respinsă. Ea însă trebuie abordat cu lentila scripturii, și pentru a face acest lucru, cunoștințele noastre din scriptură trebuie să fie mereu mai multe și mai bogate decât cele din cultură. Dacă este invers, este dezechilibru și acest dezechilibru ne poate fi fatal. Până nu ai studiat deci toate cărțile scripturii nu te îngrijora sau frământa prea mult cu privire la ce nu reușit să citești din cultură. Studiarea culturii poți să o lași pe mai târziu, după ce discernământul tău a fost ascuțit de comorile scripturii. Cartea ecleziastul te învață cât de complexă este viața și cât de departe de tine este înțelepciunea. Înveți cât de importantă este experiența de viață, și cât de fundamentală este scriptura, și poți să ajungi cu umilință la următoarea concluzie: până la 30 de ani nu prea ai multe de spus, iar până nu ai studiat toate cărțile scripturii nu te grăbi să spui prea multe.

Pentru cel iubitor de înțelepciune poate fi o capcană dorința de a scrie multe cărți. Acest lucru obosește trupul și îl poate secătui de energie. Este adevărat că aceste cărți pot fi o moștenire pentru omenire și pot ajuta pe mulți, dar nu trebuie să fie neapărat multe. Și aceste cărți trebuie axate pe ce este esențial, fundamental pentru om, adică pe frica de Domnul, așa cum ne spune și ecleziastul, și așa cum a făcut și el de altfel. Dar dacă energia nu trebuie secătuită prin multă învățătură și prin multe cărți, ce trebuie făcută cu ea? Ecleziastul ne-a spus care sunt acei mai bine de sub soare. Printre ei se numără: relațiile și bucuria de a trăi. Dacă multa învățătură ne duce la neglijarea relațiilor nu sunt pe drumul cel bun. Investiția în semeni prin relații este mai importantă decât multa învățătură și scrierea multor cărți. Cărțile sunt tot pentru semeni, dar sunt suficiente doar câteva. Ar fi ecleziastic dacă restul timpului ar fi alocat relațiilor. Și nu în ultimul rând Ecleziastul ne îndeamnă se ne bucurăm de viață. A te bucura de momentele frumoase ale vieții nu înseamnă risipă și pierdere de timp. Atunci când idolatrizăm eficiența și obiectivele, micile plăceri și bucurii ale vieții ni se vor părea pierdere de timp și mereu ne vom învinovați cu privire la ele. Dar ecleziastul știe că avem nevoie de ele și că Dumnezeu se bucură când noi de bucurăm de darurile Lui. Ecleziastul caută în permanență echilibrul, și ne călăuzește spre normalitatea de a trăi. El nu ne vrea nici resemnați, nici depresivi, nici robi vizibilului și planurilor noastre pământești, nici pasivi și lipsiți de pasiune, nici pierde de vară, dar nici fanatici sau stoici. El ne cheamă spre normalitate: să guști viața cu bucurie și pasiune, să te bucuri de darurile ei, să trăiești frumos înaintea Domnului, temându-te de Domnul și păzind poruncile Lui. Noi suntem predispuși spre dezechilibru. Echilibrul nu este ceva la care ajungi și gata, ci o stare tainică pentru care trebuie să te lupti continuu. Este exact ca mersul pe sârmă. Trupul va avea mereu tendința să se încline spre dreapta sau stânga, ceea ce va necesita din partea acrobatului o permanentă căutarea a echilibrului. Mă uit în sufletul meu și înclinația spre dezechilibru este mereu atât de vie. Uneori consider multa învățătură o deșertăciune și citesc puțin (în afara Bibliei) și îmi investesc tot timpul în relații. Alteori mă apucă

dragostea de citit și relațiile mi se par o piedică în calea cultivării și lecturii. Uneori am tendința să devin fanatic și să condamn micile bucurii ale vieții ca pe pierdere de timp, iar alte ori le valorizez și ajung să exagerez și chiar să pierd timpul. Echilibrul la care ne cheamă ecleziastul nu este nici ușor de atins, nici ușor de păstrat. De altfel, este la fel de dificil ca și înțelegerea cărții. Poate și din această pricină este atât de greu pentru noi să înțelegem această carte. Noi am prefera fie o extremă (totul e deșertăciune aici, deci doar așteptarea veșniciei contează!) fie alta (totul contează aici, deci trăiește acum și aici și lasă veșnicia de o parte!). Suntem debusolați de abordarea cărții și de paradoxurile ei: totul e deșertăciune, și totuși: gustă viața și bucură-te de ea! Cum vine aceasta? Întrebă sufletul condamnat prin naștere la o permanentă predispoziție spre extreme.

Tot din ce face omul este deșertăciune, dar ecleziastul nu poate numi și păzirea poruncilor lui deșertăciune. Nu, deoarece comportamentul moral al omului are consecințe eterne. Există o judecată care se va face cu privire la tot ce este ascuns: fie bine, fie rău. Iată ceva pe care omul îl ia cu el. Nu este vorba la ceva material, ci la faptele sale care i-au modelat caracterul. Ecleziastul ne-a învățat că la fel ca în universul fizic, există o lege a acțiunii și reacțiunii și în universul moral și spiritual. Orice facem noi are efecte în primul rând asupra noastră. Binele făcut altora ne transformă mai întâi pe noi, iar răul făcut altora ne mutilează mai întâi pe noi. Binele și răul făcut pe pământ se înscrie adânc în noi, iar judecata divină scoate la iveală ce s-a ascuns în noi prin umblarea noastră prin deșertăciune. Iată deci ce trece dincolo de mormânt, ce trece testul deșertăciunii. Ecleziastul vorbește acum clar și explicit și oferă un răspuns la multe din întrebările pe care el le-a ridicat în carte. Dar nu dezvoltă acest răspuns. El dorește ca cititorul însuși să îl exploreze mai departe. El a dorit doar să îl conducă aici și să îi demonstreze că este singurul posibil răspuns care merită explorat. Mai sunt și alte posibile direcții de explorat. Sunt chiar foarte multe și dacă ai scrie o carte despre fiecare nu a-i mai isprăvi și nu a-i mai termina, iar multă învățătură obosește trupul. Dacă vrei să cercetezi începe cu această direcție ne spune ecleziastul. Toate celelalte sunt drumuri fără finalitate, sunt cărări înfundate. Ele nu pot să iasă din cercul deșertăciunii. Singura care din punct de vedere logic și rațional ar putea birui cercul deșertăciunii este doar aceea care pune în calcul un **dincolo**, care privește dincolo de mormânt și pune în calcul perspectiva veșniciei, și consecințe reale a faptelor noastre pe pământ asupra eternității sufletului nostru. Cel ce își reduce perspectiva la ce este sub soare, este sortit fără doar și poate nonsensului. Dacă există un sens, acesta trebuie căutat într-o perspectivă superioară. La finalul cărții fără să o demonstreze, Ecleziastul pur și simplu afirmă această perspectivă. El s-ar putea adresa deopotrivă oamenilor credincioși/religioși și necredincioși. Cei religioși nu neagă judecata și viața viitoare, dar sunt robiți de vizibil și trăiesc ca și cum totul ar fi aici și acum. El distruge miturile și iluziile despre această viață și îi învață să valorizeze și să creadă cu adevărat perspectiva veșniciei. Cei necredincioși și sceptici neagă perspectiva nevăzutului dincolo. Ecleziastul le demonstrează deșertăciunea acestei vieți, lipsa ei totală de sens. El le distruge fără milă toate încercările lor de a oferi un sens vieții sub

soare. În același le face cunoștință și cu soluția sa pe care la finalul cărții o afirmă explicit, scurt, concis și fără să o demonstreze. Ei pot conștientiza că e singura care mai are o șansă și sunt provocați să o explorez mai departe. Este esențial atunci când studiem cartea Ecleziastul să înțelegem ce și-a propus și ce nu și-a propus autorul. Vom mai reveni asupra acestor lucruri în partea de recapitulare a cărții.